

Celá řada zemí OECD zavedla opatření směřující k jednotnému systému vzdělávání a zvýšila věkovou hranici, kdy se žáci poprvé rozhodují o výběru školy nebo postupují do vyššího stupně vzdělávání – nejčastěji až na konec nižšího středního vzdělávání. Tento přístup se používá zejména ve skandinávských zemích, které byly mezi prvními a změnu zavedly už v 70. letech minulého století. Jedna z posledních reforem v tomto směru byla provedena v Polsku, kde byl výběr dalšího směřování ve vzdělávání posunut do věku 15 let. Reforma velmi zásadně pozvedla výkonnost žáků, a to zejména těch, kteří by byli jinak umístěni do odborného (učňovského) školství. A co je důležité, žákům, kteří patří mezi nejlepší, nebyly v dalším rozvoji kladeny žádné překážky (Wisniewski, 2007).

Odložení výběru dalšího vzdělávání je zásadní reformou vzhledem k pevně zakořeněným institucionálním a kulturním rozdílům mezi jednotlivými směry vzdělávání. Učitelé stejně jako rodiče žáků, kteří navštěvují směry pro nejlepší studenty, budou se vši pravděpodobností hlavními oponenty této reformy. To je jedním z důvodů, proč byly v některých zemích tyto reformy zaváděny postupně a probíhaly zároveň s rozšiřováním jednotného základního školství (tj. jednotného vzdělávání po dobu povinné školní docházky). Realizace reforem vedoucích k pozdějšímu výběru dalšího vzdělávacího směru ve Švédsku, Finsku, Španělsku a Polsku jsou popsány v rámečku 2.3.

Snížení věku pro raný výběr vzdělávacího směru odstraněním směrů poskytujících nízkou úroveň vzdělávání

V kontextech, kde se klíčové zainteresované strany mohou zdráhat ukončit předčasný výběr vzdělávacího směru, může potlačení směrů nebo skupin poskytujících nižší úroveň vzdělávání nebo zrovnoprávnění těchto alternativ s jinými vzdělávacími směry zmírnit některé negativní dopady předčasného výběru škol. Toto doporučení je zvláště důležité v systémech, kde v hierarchii existují odlišné a velmi nepropustné směry vzdělávání. V posledních letech přijaly Rakousko (rámeček 2.4), Lucembursko, Slovensko a některé státy v Německu kroky vedoucí tímto směrem.

Dosud existují jen mizivé empirické doklady o dopadu těchto reforem, ale očekává se, že budou mít pozitivní vliv na rovnost a pozitivní přínos pro zisky vyplývající z ekonomické efektivnosti díky úsporám z rozsahu. Uznáním, že posunutí výběru další vzdělávací dráhy může být z hlediska realizace v určitých kontextech složité, spojování a potlačování směrů, které poskytují nižší úroveň vzdělávání, může být krokem k vyrovnanějším systémům. Nicméně skutečným krokem kupředu by bylo ukončení předčasného výběru dalšího směřování ve vzdělávání.

Omezit negativní účinky raného výběru vzdělávacího směru

V zemích, kde jsou žáci předčasně rozdělováni do různých směrů, proudů a skupin podle jejich schopností, lze prověřit celou řadu různých politik a postupů, které vedou k omezení negativních dopadů a zavádějí diferencovanou výuku ve třídách navštěvovaných žáky s různými schopnostmi.

- Omezit seskupování žáků podle schopností pro výuku konkrétních předmětů nebo je nahradit vytvořením krátkodobých flexibilních skupin určených jen ke konkrétním účelům, čímž se zajistí, že třídy zůstanou heterogenní. Například skandinávské země používají dočasné seskupování s možností změnit skupiny, což umožňuje flexibilně plnit konkrétní akademické potřeby již během daného školního roku. Vytváření skupin podle schopností žáků lze omezit na předměty, v rámci kterých na sebe znalosti neustále navazují, jako je matematika nebo jazyk. Například ve Španělsku je vytváření takovýchto skupin omezeno na základní předměty a je povoleno pouze na poměrně krátkou dobu (rámeček 2.3).